

fill de Jaume d'Aulesa (poema de 1438); un altre n.1553; Miquel d'Oleza lul·lista, 1543, i 2 o 3 posteriors (J.M. Bover, *Bi.Escr.Bal.* 826-33. Coves de N'Olesa a Manacor.—³ Cal descartar alguns casos de convergència com l'arag. *Muniesa* <àr. *munja* +*Isa*; *Puig-Olivesa* (potser NP germànic); *Betesa* ABELLASIA; i n'hi ha algun més).

OLETA

Vila important de l'alt Conflent, vora esq. de la Tet, cap a mig camí de Prada a Montlluís.

PRON.LOCAL: *ulêta*, oït allí mateix i a Évol, 1929 (exc. 189); i en les enq. de 1959 (entre elles la d'Oleta, 15 xxiii, 158-162) id. i, alguns *əulête*, o bé *ulêta*, des de Llar, Fetges i Sautó en amunt on ja es distingeix *é* de *ê*; *ulêta* amb gentilici *uletis*, ALF.

MENCIONS ANT. 845: *Oleta* (Baluze, *Capitul* cviii, relativa a Cuixà). 875: «--- in territorio de *Ozenias* --- de *Oleta* usque ad ipsa archa antiqua ad portella ---» (Abadal, *Eixalada*, p.146 = Alart, *BuSoAgr.Pyr.Or.* x, 11, que ho dóna com la menció més antiga. 878); *Olecta* (Abadal, o.c. 153). 979: en un doc. sobre possessions de Cuixà; «--- villare *Lare* --- et molendinum q. habebat in *Oleta* cum Lidirane ---» (MarcaH. 870.9). 957: «in suburbio Elenense, villa q.d. *Evol*, --- affr. --- in villa *Bardolio* et pervenit in rivo *Oleta*, et alia in *Lulioles* --- et de quarta in flumine *Tedo*» (MarcaH. 871.11f. també Monsal. xv, 184 i *Cat.Car.* 169.14, cf. ib. 96.27).

1075: Sta. Maria de *Oleta* (Moreau, xxxi, 67). 1258: *Eulata* (Alart, *L'Hôp. et la Comm. d. La Perche*, 18: però deu ser dada espúria almenys mal comprovada, perquè és una forma hapax i perquè Ponsich sembla desmentir-la en no recollir-la). 1296: *Oleta* (Alart, *ibid.*, p.19). *S.xvi*: *Oleta* (*B.N.P.*, ms. 133, f° 66). 1605: *Auleta* en el mapa Vrints (Anvers, a. 1605, però cf. en el mateix facs., p.p.GGC, *Gral.* p.1046, les grafies *Aulot* i *Aulopte*).

Ponsich (*Top.* 115), li troba 9 mencions medievals, la major part coincidents amb les que he documentat, totes en la forma *Oleta*, llevat el citat *Olecta* de 878 (-*ct*- evidentment sense valor, hiper·l·latinisme a la manera de *dreta* DIRECTA *estretra* STRICTA etc.). És clar que tampoc no té cap valor indicatiu a l'*Au* d'aquell mapa i d'alguns pron. vulgars (recordem als vulgarismes *aul(ə) aubr(ə)*)

ETIM. És lícit vacil·lar en la d'aquest nom, i molts han temptejat vàriament; però és pur vagareig voler relacionar-ho amb *aulet* i *auleda* [<*elzet*, -*eda*, *LleuresC*, *DECat* etc.] que és el que semblen pensar Alcover i Moll (*BDLC* ix, 349, *AlcM*, i fins Font Quer, *Mem.Ac.Ci.Bna.* xxxi, 443; i potser Montoliu, *BDC* x, 16, o un disbarat pitjor, puix que ho dóna com a «nom fluvial», i ell és l'inventor d'un «riu *Olet* del

Conflent», que naturalment no ha existit mai: malentes del *rivo Oleta* —no pas *Olet*—, del doc. de 957.

Deixant de banda tals disbarats i confusions, s'hauria pogut suggerir un ULLICTA 'bruguerars' (del ll. *ulex*, -*icis*) si no haguéssim demostrat que *Olecta* de 878 és un hapax incorrecte. Més dubte podria suscitar la paronímia amb *Évol* i amb l'*Eula* te. El Soler (puix que tots dos són vora la Tet, i *Évol* acompanya *Oleta* en el text de 957; però ens en dissuadeix la o·inicial unànime de les 7 mencions medievals, des 845 fins a 1300.

Ja hi ha dubte ben seriós entre una etim. llatino·romànica i la família ibero·basca·aquitana de *olo* 'cabana, botiga' que hem deixat demostrada abundantment als articles *Olesa*, *Olèrdola*, *Olot* etc., amb representants fins al Pirineu oriental; car recordarem que els basquismes toponímics comprovats descendeixen més avall al llarg de la Tet: *Nyer*, *Suanyes*...; però convé evitar l'embranchida d'inèrcia que podria generar aquesta sèrie catalana septentrional, puix que els NLL romànics abunden pertot; la norma de l'estalvi d'hipòtesis i la parsimònia que inspira als experimentats en etimologia (i el «seny de bèstia vella») que ens guiarà en la pròxima nota sobre Oliola. Car aquí l'etim. planera *ola* 'gorga', que ja hem vist a l'article *La Freita* (OL(L)A FRACTA), compta amb molts i convergents indicis.

Oleta no és pas un riu però sí que es troba a l'aiguabarreig de dos rius; copiosos tots dos, la Tet, i el que hi davalla des de la gran serra de Madres per una gran vall: la de les Garrotxes de Conflent. Allà baix hi ha no pas una sinó tot una constel·lació de gorgues i lluent i estanyats meandres. Això deu ser el que el doc. de 957 anomena *rivo Oleta*, car allí mateix encara se li ajunta el riu d'Évol. Un dels inf. de St. Pere dels Forcats m'anomena un «gorg d'*ébul*» (xxiii, 130.16) i l'altre inf. d'allí digué «la Gorga de la Tet» (xxiii, 129.23) ¿la mateixa o una altra? Perquè hi ha en «*Gorg de l'Olla*» (pron. *úlə*) a Évol (enq. xxiv, 184) i un altre d'igual nom en l'enq. de Nyer (xxiv, 17).

I potser la decisiva, fou la gran i famosa «Gorga del Capella» (xxiii, 160) a la Tet, sota el Pont del Gai o de Nyer, a 15 minuts aigües amunt de les cases de la vila d'Oleta: vaig observar-la anant des d'Oleta a fer l'enq. de Nyer: és considerable i ha de ser multi·secular car és deguda a una imponent paret de cingle, que quasi barra del tot el pas del riu i l'obliga a fer-hi un meandre.

Com he explicat en els treballs citats, fou *ola* la forma catalana de la llengua arcaica —d'acord amb el ll. vg. *ōla* (clàssic *OLLA*), fr. ant. *oule*, *eule*, gascó *oulo*; més tard substituïda en català per la forma *olla* d'infl. cultista, però mantinguda en gran part en la toponímia; en NLL es troba també *olla* amb aquest sentit i acabem de citar-ne algun cas a *Evol* i *Nyer*: hi